

Г. Поліщук

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ

Проведено аналіз понять “державна підтримка” та “державне регулювання”. Розглянуто організаційно-правові засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності відповідно до чинного законодавства України. Проведено порівняльний аналіз принципів державного регулювання у сфері малого підприємництва Великобританії та України. Розглянуто ефективність державного регулювання з економічного боку та шляхом узагальнення кількісних і якісних показників і характеристик, які використовуються різними експертами.

Ключові слова: державне регулювання, державна підтримка, державна регуляторна політика, мале підприємництво, ефективність.

Економічне середовище суспільства перебуває у постійному русі, саме тому динамічні процеси, що в ньому відбуваються, потребують постійного осмислення теорії та практики державного регулювання сфери малого підприємництва.

Інституційною основою розвитку національної економіки та суспільства загалом є держава, саме тому процес розвитку сфери малого підприємництва не може відбуватися без її втручання. Держава повинна брати активну участь у формуванні політики щодо сприяння розвитку сфери підприємництва шляхом використання економічних важелів та механізмів сприяння. Також, необхідно звернути увагу на досвід країн, у яких розвиток сфери підприємництва пройшов довгий та непростий шлях.

Дослідженню проблем державного регулювання та державної підтримки розвитку у сфері малого підприємництва присвячено праці багатьох українських та закордонних науковців серед яких: Т. Васильців, Т. Ганділов, С. Занковський, О. Іляш, В. Лаптев, А. Мельник, Н. Міценко, А. Никифоров, Н. Остапенко, О. Прутська, С. Чистов, Ю. Ярова та інші.

Мета статті – розкрити організаційно-правові засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, розглянути ефективність державного регулювання з економічного та експертного боків.

Підтримка підприємців зародилася ще в XV ст. у вигляді протекціоністських тарифів держав на імпортовані промислові товари, а також заохочення експорту, особливо готової продукції. У подальшому розвитку підтримка підприємництва стала розширюватися заходами податкового стимулювання для дрібних підприємців. Підтримка в своєму зародженні здійснювалася переважно шляхом непрямих заходів і створенням сприятливих умов для розвитку. А цілеспрямована державна політика підтримки підприємництва виникла лише в 1932 р. у США як міра по подоланню наслідків Великої Депресії [1]. Державна фінансова підтримка малого підприємництва в Україні почала формуватися з часу отримання нею незалежності.

Так, первинним документом, в якому закріплено основи ведення підприємницької діяльності, є Конституція України від 28 червня 1996 р. Зокрема, у ст. 42 цього закону закріплено право на підприємницьку діяльність, не заборонену законом [2]. Також

регулювання підприємницької діяльності забезпечувалося Законами України “Про підприємництво” № 698-ХІІ від 07.02.1991 р., “Про підприємства в Україні” № 887-ХІІ від 27.03.1991 р. та “Про відновлення платоспроможності боржника та визнання його банкрутом” № 2343-ХІІ від 14.05.1992 р., де уже були присутні перші прояви державної фінансової підтримки, зокрема визначено можливість надання цільових субсидій, податкових пільг та цільових державних кредитів, створення фондів сприяння розвитку малих підприємств. Для фінансового забезпечення реалізації державної політики стосовно державної підтримки малого підприємництва та підприємництва загалом у 1991 р. був утворений Український національний фонд підтримки підприємництва і розвитку конкуренції.

У 1997 р. для інституційного забезпечення підтримки було утворено Державний комітет з питань розвитку підприємництва та Ліцензійну палату України, яка діяла у його підпорядкуванні. До 2000 р. Державний комітет з питань розвитку підприємництва України був центральним органом виконавчої влади, що забезпечував реалізацію державної політики стосовно підтримки підприємництва. В 2000 р. для реформування сфери державного регулювання підприємницької діяльності та чіткого формулювання напрямків державної політики у сфері підтримки малого підприємництва був прийнятий Закон України “Про державну підтримку малого підприємництва” № 2063-ІІІ від 19.10.2000 р., в якому розподілено напрями підтримки на фінансово-кредитну підтримку, введення спрощеної системи оподаткування та систему пільг. На підтримку цього закону була розроблена Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні № 2157-ІІІ від 21.12.2000 р. (далі – Програма) [3]. Цією програмою передбачається щорічне розроблення заходів щодо її реалізації та виділення коштів з Державного бюджету України. Програма, відповідно до закону № 2063-ІІІ, наголошує на необхідності фінансово-кредитної підтримки саме малого підприємництва за рахунок небанківського сектора. Проте проіснував цей закон № 2063-ІІІ тільки 2 роки, а Програма досі має юридичну силу, проте уже не відповідає сучасним потребам малого підприємництва. На загальнодержавному рівні був створений Український фонд підтримки підприємництва (УФПП) [4].

У “Стратегії економічного та соціального розвитку України “Шляхом європейської інтеграції” на 2004 – 2015 роки” № 493/2004 від 28.04.2004 р. [5] визначено пріоритетність орієнтації на інноваційний розвиток вітчизняної економіки, зокрема державної підтримки інноваційних форм підприємництва та наукоємної продукції. Задля підтримки малого інноваційного підприємництва утворено Державну інноваційну небанківську фінансово-кредитну установу “Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу” [6].

Після фінансово-економічної кризи 2008 – 2009 рр. у Україні активізувалась політика держави стосовно підтримки малого бізнесу. На основі Закону № 2063-ІІІ та законодавчого досвіду зарубіжних країн був розроблений Закон України “Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва” № 4618-VI від 22.03.2012 р., який є основним нормативним документом стосовно надання всіх видів державної підтримки [7]. На його виконання Кабінетом Міністрів України була схвалена Концепція Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014 – 2024 роки [8]. На жаль, станом на 2017 р. дана програма залишається тільки законопроектом.

Реорганізація інститутів державної фінансової підтримки призвела до ліквідації Постановою Кабінету Міністрів України “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” № 442 від 10.09.2014 р. Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства та Державного агентства з інвестицій та управління

національними проектами, а також повернення функцій з підтримки малого та середнього бізнесу Міністерству економічного розвитку та торгівлі.

Щодо співвідношення понять “державна підтримка” та “державне регулювання”, то серед науковців і досі існують суперечки і різні погляди. Так, С. Чистов розділяє державну підтримку підприємництва та його державне регулювання в межах державної підприємницької політики [9]. Такої ж думки дотримується і Т. Ганділов, який відрізняє державне нормативне регулювання та систему державної підтримки малого підприємництва [10]. Аналіз наукової літератури засвідчує, що ці терміни є взаємопов’язаними і державна підтримка є складовою державного регулювання. Саме тому ми погоджуємось з В. Лаптевим та С. Занковським, які акцентують увагу на тому, що державна підтримка є частиною державного регулювання економіки і визначається як сукупність організаційних, правових, економічних та інших заходів впливу на розвиток господарської діяльності та вирішення соціальних проблем [11]. Схожої думки дотримуються О. Прутська та Ю. Ярова, які розглядають державну підтримку в межах державного регулювання як “спосіб впливу на суб’єкти господарювання, спрямований на вирішення певних завдань розвитку економіки шляхом застосування сукупності інструментів і форм” [12]. Узагальнюючи дані визначення, робимо висновок, що державне регулювання є невід’ємною складовою регулювання підприємницької діяльності, а державна підтримка відіграє суттєву роль не тільки в умовах кризи, а й при прийнятті рішення про розширення та розвиток господарської діяльності суб’єкта малого підприємництва.

Впродовж останніх десятиліть державне регулювання підприємництва супроводжується значною кількістю дискусій, які загалом можна розділити на два напрями. З одного боку, супротивники державного регулювання стверджують, що воно руйнує ринок та перешкоджає господарській діяльності шляхом встановлення додаткового регулятивного навантаження. З іншого боку, прибічники державного регулювання підприємництва вважають, що регулювання сприяє створенню підприємницької відповідальності, наприклад за виробничий травматизм, забруднення навколишнього середовища, потенційно небезпечні споживчі товари тощо.

На думку Т. Васильців, необхідність державного регулювання сфери малого підприємництва зумовлена низкою потенційних загроз національній безпеці, які можуть виникати внаслідок функціонування малих підприємств:

- загрози фінансовій безпеці країни через неконтрольоване переміщення за кордон фінансових ресурсів; збільшення готівкового обігу всередині країни та конвертації безготівкових коштів у готівку тощо;
- “тінізація” діяльності підприємств, приховування доходів, поширення “тіньової” зайнятості, встановлення зв’язків із кримінальними структурами та “відмивання” коштів;
- розпорощення дефіцитних ресурсів та їх неефективне чи нецільове використання;
- недотримання стандартів, норм відповідності, санітарних норм, інших регуляторних вимог щодо споживчих характеристик продукції через недосконалість виробничих процесів, вихідного контролю, спробу здешевлення продукції;
- загрози техногенній та екологічній безпеці, пов’язані з виробничими процесами, зберіганням та використанням виготовленої продукції;
- структурна деформація кадрового потенціалу, відволікання кваліфікованої та дієздатної робочої сили, недотримання вимог безпеки праці, що призводить до втрат людського потенціалу країни.

Також він зазначає, що посилення негативного впливу чинників на розвиток малих підприємств призводить до негативних соціально-економічних наслідків (зниження

обсягів виробництва продукції (послуг); погіршення конкурентного середовища та підвищення рівня цін; посилення безробіття та послаблення соціальної захищеності громадян; зменшення податкових надходжень до бюджету; зниження рівня демократизації суспільства, підприємницької активності; погіршення суспільного ставлення до діяльності органів державного управління тощо) [13].

Підсумовуючи вищенаведене, спробуємо графічно зобразити чинники та перспективи розвитку суб'єктів малого підприємництва (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники та перспективи розвитку суб'єктів малого підприємництва

Чинники розвитку	
Сприятливі чинники	Чинники, що стримують розвиток
<ul style="list-style-type: none"> – підприємницька активність суспільства; – розширення середнього класу та підвищення рівня демократизації суспільства; – наявність програмування підтримки та розвитку суб'єктів малого підприємництва органами державного управління; – пом'якшення адміністративних бар'єрів доступу до підприємницької діяльності; – наявність інфраструктури підтримки малого підприємництва; – наявність розвинутої системи самоорганізації малих підприємств 	<ul style="list-style-type: none"> – наявність негативних тенденцій розвитку суб'єктів малого підприємництва; – низька ефективність функціонування, недостатня інвестиційна активність підприємств; – неефективність та декларативність характер правового регулювання та підтримки малого підприємництва; – фінансова та ресурсна обмеженість органів самоврядування; – системність проблем розвитку малого підприємництва; – недосконалість конкурентного середовища, наявність проявів монополізму, так званих “клієнтських” відносин і корупції у відносинах бізнесу і влади; – тіньовий сектор ринку; – неналежний рівень економічної безпеки підприємницької діяльності
Перспективи розвитку	
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – покращення доступу підприємств до фінансово-кредитних ресурсів; – зниження рівня енерго- та ресурсомісткості виробництва, підвищення конкурентоспроможності; – популяризація продукції вітчизняних підприємств на зовнішньому ринку; – розвиток інвестиційної активності суб'єктів малого підприємництва; – підвищення якості системи управління підприємствами; – посилення економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності, їх персоналу, інформації; – удосконалення системи захисту права власності; – загальноекономічна стабілізація та підвищення доходів населення 	<ul style="list-style-type: none"> – втрата позицій на ринку і скорочення кількості вітчизняних малих підприємств в умовах євроінтеграції; – зростання ресурсомісткості вітчизняного виробництва внаслідок підвищення цін на енергоресурси; – скорочення переваг малого підприємництва, передбачених спрощеною системою оподаткування, звітності та обліку; – зростання тіньового та необлікованого сектору економіки; – зниження рівня конкурентоспроможності внаслідок неналежної інноваційної активності вітчизняних підприємств

Правові та організаційні засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності визначені Законом України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” № 1160 від 11.09.2003 р. [14].

Відповідно до ст. 5 цього закону зі змінами та доповненнями, забезпечення здійснення державної регуляторної політики враховує:

- встановлення єдиного підходу до підготовки аналізу регуляторного впливу та до здійснення відстежень результативності регуляторних актів;
- підготовку аналізу регуляторного впливу;
- планування діяльності із підготовки проектів регуляторних актів;
- оприлюднення проектів регуляторних актів із метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об’єднань, а також відкриті обговорення за участю представників громадськості питань, пов’язаних із регуляторною діяльністю;
- відстеження результативності регуляторних актів;
- перегляд регуляторних актів;
- систематизацію регуляторних актів;
- недопущення прийняття регуляторних актів, які є непослідовними або не узгоджуються чи дублюють діючі регуляторні акти;
- викладення положень регуляторного акта у спосіб, який є доступним та однозначним для розуміння особами, які повинні впроваджувати або виконувати вимоги цього регуляторного акта;
- оприлюднення інформації про здійснення регуляторної діяльності.

Зазначені заходи є спільним для будь-якої сфери діяльності, на яку розповсюджується регулювання з боку регулятивних органів в Україні. При цьому, будь-яке регулювання ґрунтується на визначених державою принципах. У табл. 2 представлено порівняння принципів ефективного регулювання господарських відносин у Великобританії та Україні.

Таблиця 2

Принципи ефективного регулювання у Великобританії та Україні [15]

Великобританія	Україна
1	2
Прозорість	
<ul style="list-style-type: none"> – сфер діяльності, на які розповсюджується регулювання, мають бути чітко прописані та мета такого регулювання повідомлена; – перед впровадженням та реалізацією будь-якого регулювання мають бути проведені детальні консультації; – правила за недотримання вимог законодавства мають бути чітко прописані; – усі правила мають бути простими та зрозумілими; – підприємства, на які розповсюджується регулювання, мають бути проінформовані про свої зобов’язання та надану підтримку, а також строки, в межах яких буде проводитися забезпечення з боку держави 	<ul style="list-style-type: none"> – відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об’єднань дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності; – обов’язковий розгляд регуляторними органами ініціатив, зауважень та пропозицій, наданих у встановленому законом порядку фізичними та юридичними особами, їх об’єднаннями; – обов’язковість і своєчасність доведення прийнятих регуляторних актів до відома фізичних та юридичних осіб, їх об’єднань, інформування громадськості про здійснення регуляторної діяльності

Закінчення табл. 2

1		2	
Послідовність			
<ul style="list-style-type: none"> – нові правила повинні бути сумісні з чинними правилами; – чинні регулятори повинні бути узгоджені один з одним; – усі регуляторні правила мають застосовуватися послідовно по всій країні; – правила повинні бути сумісними з правилами міжнародної торгівлі, правом ЄС та політикою Директив ЄС у сфері конкуренції 		<ul style="list-style-type: none"> – послідовність регуляторної діяльності, відповідність її цілям державної політики, а також планам із підготовки проектів регуляторних актів, що дозволяє суб'єктам господарювання здійснювати планування їхньої діяльності 	
Відповідальність	<ul style="list-style-type: none"> – регуляторні органи влади мають бути підзвітними перед урядом, громадянами, парламентом та асамблеєю; – підприємства, на які розповсюджується регулювання, повинні розуміти свою відповідальність за свої дії; – повинні мати місце добре відомі, прості, справедливі та ефективні процедури оскарження 	Доцільність	<ul style="list-style-type: none"> – обґрунтована необхідність державного регулювання господарських відносин із метою вирішення існуючої проблеми
			Збалансованість
Пропорційність	<ul style="list-style-type: none"> – будь-які примусові дії (тобто інспекції, санкції тощо) повинні бути пропорційні ризику, штрафам та співрозмірні заподіяній шкоді; – альтернативні державному регулюванню методи повинні бути повною мірою враховані, адже вони можуть бути більш ефективними і дешевшими у застосуванні 	Адекватність	<ul style="list-style-type: none"> – відповідність форм та рівня державного регулювання господарських відносин потреби у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив
Таргетування	<ul style="list-style-type: none"> – регулювання має бути спрямоване на конкретну проблему та уникати обхідних шляхів; – правила час від часу повинні переглядатися, щоб перевірити, чи є вони як і раніше необхідними та ефективними (якщо ні, то вони повинні бути змінені або скасовані); – при регулюванні малого бізнесу держава повинна розглянути варіанти підтримки (в тому числі прямої компенсації) тих, кого вона дестимулює 	Ефективність	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення досягнення внаслідок дії регуляторного акта максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян та держави

Підсумовуючи, можемо зазначити, що державна регуляторна політика – це політика, спрямована на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання. Недопущення прийняття економічно

недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності є основними принципами державної політики в цій сфері [16].

Для більш чіткої оцінки ефективності державного регулювання спробуємо розглянути її з економічного боку та шляхом узагальнення кількісних і якісних показників і характеристик, які використовуються різними експертами.

Так, з економічного боку, оцінка ефективності державного регулювання процесів розвитку малого підприємництва полягає у визначенні економічного ефекту за допомогою порівняння витрат органів державного управління на реалізацію заходів із економічними та соціальними вигодами від їх реалізації (формула 1):

$$E = B_x - B_2, \quad (1)$$

де: E – ефективність реалізації заходів державного регулювання суб'єктів малого підприємництва, грн;

B_x – подана за результатами експертного оцінювання (у вартісному вираженні) загальна соціальна та економічна вигода внаслідок розвитку суб'єктів малого підприємництва, грн;

B_2 – сума витрат, необхідних для реалізації заходів державного сприяння розвитку малого бізнесу, грн.

Щодо експертів, то одним із таких експертів є Державна регуляторна служба України (далі – ДРС) (до 2014 р. Державна служба з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва України), діяльність якої спрямована на реалізацію державної регуляторної політики, політики з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності; координацію дій органів виконавчої влади, інститутів громадянського суспільства і підприємництва з питань дерегуляції господарської діяльності. За власною оцінкою ДРС, 2016 р. відзначився активним реформуванням сфери регуляторної політики, що передусім було забезпечено запровадженням обов'язковості здійснення регуляторними органами “cost-benefit analysis” (оцінки витрат та економічних вигод) та SMI-testy. Застосування цих інструментів мало безпосередньо вплинути на підвищення якості регуляторних рішень та сприяти зменшенню кількості регулювань, запропонованих до запровадження, оскільки кожен розробник регуляторного акта повинен у доступній та зрозумілій формі довести економічну доцільність свого рішення [17].

Проте, як зазначається в Інформації про здійснення органами виконавчої влади державної регуляторної політики у 2016 р., до основних тенденцій у реалізації державної регуляторної політики протягом 2016 р., можна зарахувати:

– збереження безсистемного, формального проведення органами виконавчої влади планування власної регуляторної діяльності;

– збереження тенденції до зниження регуляторної активності органів виконавчої влади загалом;

– підвищення рівня обґрунтованості прийняття регуляторних рішень шляхом запровадження обов'язковості здійснення регуляторними органами “cost-benefit analysis” (оцінки витрат та економічних вигод) та SMI-test;

– збільшення кількості регуляторних актів, розроблених та прийнятих центральними органами виконавчої влади з порушенням встановленого законодавством порядку в частині обов'язковості подання їх на погодження до ДРС.

Зважаючи на зазначене вище, пріоритетами у забезпеченні та реалізації державної регуляторної політики у 2017 р. мають стати:

- неухильне дотримання органами виконавчої влади вимог Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”;

- забезпечення неухильного дотримання регуляторними органами оновленої Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта щодо обов’язковості здійснення регуляторними органами “cost-benefit analysis” (оцінки витрат та економічних вигод) та SMI-test;

- продовження практики підвищення рівня кваліфікаційної спроможності фахівців центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо застосування законодавства про державну регуляторну політику в частині обов’язковості здійснення регуляторними органами “cost-benefit analysis” (оцінки витрат та економічних вигод) та SMI-test;

- активне залучення представників бізнес середовища, громадських об’єднань, а також міжнародних і вітчизняних експертів та науковців до участі у формуванні політики через механізми М-Тесту;

- посилення інституціональної спроможності уповноваженого органу в частині реалізації регуляторної політики та дерегуляції.

Другим експертом є Центр громадської експертизи та Центр міжнародного приватного підприємництва, які у 2015 р. проводили опитування експертів, що представляють державний та приватний сектори, міжнародні організації та проекти, а також анкетування представників активних бізнес-об’єднань. Оцінка ефективності державної регуляторної політики з боку суб’єктів підприємницької діяльності є більш категоричною.

На їх думку, ситуацію щодо підтримки малого та середнього підприємництва погіршує відсутність послідовної державної політики, спрямованої на підтримку і розвиток сектору. На сьогодні не завершений процес реформування державної системи підтримки розвитку підприємництва, не розподілені функції між центральними органами виконавчої влади, а також державними службами та агенціями. На думку багатьох експертів, у країні необхідно створити спеціалізовану державну агенцію, відповідальну за політику в сфері підтримки малого та середнього підприємництва. Прийнятним є також варіант, коли політику визначатиме Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, а реалізацією політики опікуватиметься окремий орган, що матиме необхідну мережу на регіональному рівні.

Також експерти вказують на необхідність вироблення узгодженої державної політики у сфері підтримки малого та середнього підприємництва, яка повинна бути послідовною і наскрізною, охоплювати не тільки суто регулювання діяльності малого та середнього підприємництва, але й передбачати розвиток інституційної підтримки малого та середнього підприємництва, а також активізацію діалогу між державою і бізнес-об’єднаннями [18].

Висновки

У статті проведено аналіз понять “державна підтримка” та “державне регулювання”, який засвідчив, що ці терміни є взаємопов’язаними і державна підтримка є складовою державного регулювання. Саме тому ми зробили висновок, що державне регулювання є невід’ємною складовою регулювання підприємницької діяльності, а державна підтримка відіграє суттєву роль не тільки в умовах кризи, а й при прийнятті

рішення про розширення та розвиток господарської діяльності суб'єкта малого підприємництва.

У статті зазначено, що впродовж останніх десятиліть державне регулювання підприємництва супроводжується значною кількістю дискусій, які загалом можна розділити на два напрями. Також виявлено низку потенційних загроз національній безпеці, які можуть виникати внаслідок функціонування малих підприємств та зумовлюють необхідність державного регулювання сфери малого підприємництва. Розглянуто організаційно-правові засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності відповідно до чинного законодавства України. Проведено порівняльний аналіз принципів державного регулювання Великобританії та України у сфері малого підприємництва. Розглянуто ефективність державного регулювання з економічного боку та шляхом узагальнення кількісних і якісних показників та характеристик, які використовуються різними експертами.

Підсумовуючи, можемо сказати, що недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності є основними принципами державної політики в цій сфері.

Список використаної літератури

1. Остапенко Н. В. Економічна сутність підтримки розвитку малого підприємництва // Інноваційна економіка. 2012. № 3. С. 22.
2. Конституція України від 08.06.1996 р. № 54к/96-ВР. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/96-вр>.
3. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні : Закон України № 157-III від 01.12.2000 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>.
4. Про Український фонд підтримки підприємництва: постанова Кабінету Міністрів України № 687 від 07.08.1995 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-95-п>.
5. Про стратегію економічного та соціального розвитку України “Шляхом європейської інтеграції” на 2004 – 2015 роки : Указ Президента України № 493/2004 від 08.04.2004 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/493/2004>.
6. Про утворення Державної інноваційної фінансово-кредитної установи “Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу” : Постанова Кабінету Міністрів України № 1396 від 12.12.2011 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1396-2011-п>.
7. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України № 4618-VI від 02.03.2012 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
8. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014 – 2024 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 641-р від 08.08.2013 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-р>.
9. Чистов С. М., Никифоров А. Є., Мельник А. Ф. Особливості сучасної парадигми державного регулювання економіки // Наука й економіка. 2005. С. 103—110.
10. Правовые проблемы малого предпринимательства / отв. ред. Т. М. Гандилов. М. : Экзамен, 2001. 320 с.
11. Лаптев В. В., Занковский С. С. Предпринимательское (хозяйственное) право. М. : Волтерс Клувер, 2006. 560 с.

12. Прутська О. О., Ярова Ю. М. Державна підтримка підприємницької діяльності в аграрному секторі // Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. 2013. № 1(76). С. 112—122.

13. Васильців Т. Г., Ляш О. І., Міценко Н. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. К. : Знання, 2013. 446 с.

14. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України № 1160-IV від 11.09.2003 р. зі змінами та доповненнями. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.

15. Effective Policies for Small Business: A Guide for the Policy Review Process and Strategic Plans for Micro, Small and Medium Enterprises Development // UNIDO. OECD. 2004. 107 p.

16. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. К., 2014. URL : <http://www.dkrp.gov.ua/info/3226>.

17. Інформація про здійснення органами виконавчої влади державної регуляторної політики у 2016 році / Державна регуляторна служба України. URL : http://www.drs.gov.ua/regulatory_policy/informatsiya-pro-zdijsnennya-organamy-vykonavchoyi-vlady-derzhavnoyi-regulyatornoyi-polityky-u-2016-rotsi.

18. Розвиток малого і середнього підприємництва в Україні: проблеми, потреби, перспективи. К. : Центр громадської експертизи ; Центр міжнародного приватного підприємництва, 2015. 44 с.

*Стаття надійшла до редакції 23.11.2017
Схвалена до друку редколегією 05.12.2017*

H. Polishchuk

STATE REGULATION OF THE SPHERE OF SMALL BUSINESS: ASSESSMENT OF EFFICIENCY

The article analyzes the concepts of “state support” and “state regulation”. The organizational and legal bases of realization of the state regulatory policy in the field of economic activity are considered in accordance with the current legislation of Ukraine. The comparative analysis of the principles of state regulation in the sphere of small business of Great Britain and Ukraine is conducted. The effectiveness of state regulation from an economic point of view and by generalization of quantitative and qualitative indicators and characteristics used by different experts are considered.

Key words: state regulation, state support, state regulatory policy, small business, efficiency.